

Chapter 10 - Orí Kẹwàá | HOME SWEET HOME!

OBJECTIVES:

In this chapter you will learn:

- About ordinals
- How to use reflexives
- Vowel assimilation, vowel lengthening and vowel deletion
- About old and new forms of housing
- About your house

Àwọn ọ̀rọ̀ (Vocabulary)

Nouns	
ààfin	<i>palace</i>
abẹ	<i>razor</i>
afínjú	<i>clean (person)</i>
alákòwé	<i>educated person</i>
àtíkè (páúdà)	<i>powder</i>
adiẹ	<i>chicken</i>
àga onítimùtìmù	<i>sofa</i>
àjà	<i>story (house levels)</i>
àlejò	<i>guest</i>
amọ	<i>clay</i>
aşọ ìnura (táwẹ̀ẹ̀lì)	<i>towel</i>
àwùjọ	<i>a gathering (of people)</i>
àwòrán	<i>picture</i>
ayálégbé	<i>tenant</i>
balùwẹ	<i>bathroom</i>
búlọ̀kù	<i>cement</i>
dìódóràntì	<i>deodorant</i>
èékánná	<i>nails</i>
ehoro	<i>rabbit</i>
ẹ̀dá ènìyàn	<i>human beings</i>
fèrèsé/wínò	<i>window</i>
fọ̀sẹ̀tì	<i>faucet</i>
fúlààtì	<i>apartment / flat</i>
gbajúmọ	<i>important</i>
gòlù	<i>gold</i>
ibi	<i>place</i>
ibùsùn/bẹ̀ẹ̀dì	<i>bed</i>
ìdòtí	<i>dirt</i>
igi ìfọ̀yín/búrọ̀ṣì	<i>toothbrush</i>
ìkángun	<i>one end of the house</i>
ìkàşosí/kọ̀bọ̀ṣù	<i>closet</i>
ilé ìgbọ̀nsẹ	<i>toilet</i>
ìlera	<i>good health</i>

ìlú òkèèrè	<i>foreign country</i>
ìmótótó	<i>cleanliness</i>
ìpara	<i>body lotion</i>
ìrọ́rí	<i>pillow</i>
iyarìn	<i>sand</i>
jííjí	<i>mirror</i>
kábínẹ̀tì	<i>cabinet</i>
kàhìnkàhìn	<i>sponge</i>
kápẹ̀tì	<i>carpet</i>
kóòmù	<i>comb</i>
màràṣáná	<i>'don't buy matches' (it's a type of window)</i>
mèremèrè	<i>precious things</i>
míṣánnàrí	<i>missionary</i>
mọ̀lé-mọ̀lé	<i>brick layer</i>
ògiri	<i>wall</i>
ojúlé	<i>room</i>
ọ̀gbà	<i>yard</i>
ọ̀lẹ́/ ìmẹ́lẹ́	<i>laziness</i>
ọ̀ṣẹ́ ìfọ́yín (péèstì)	<i>toothpaste</i>
pálọ̀	<i>living room</i>
pákò/orín	<i>chewing stick</i>
rédíò	<i>radio</i>
síhìkì	<i>sink</i>
tíṣù	<i>tissue</i>
tòlótóló	<i>turkey</i>
tọ̀bù	<i>bathtub</i>

Noun Phrases

apẹ̀rẹ̀ híhun	<i>basket weaving</i>
àsìkò ọ̀fọ̀lù	<i>fall season</i>
àsìkò sípíríngì	<i>spring season</i>
àsìkò sọ̀mà	<i>summer season</i>
àsìkò wíntà	<i>winter season</i>
aṣọ̀ òkè híhun	<i>traditional Yoruba cloth weaving</i>
aṣọ̀ pípa láró	<i>tie-dying</i>
ẹ̀nìyàn mímọ̀	<i>familiar face</i>

ẹní híhun	<i>mat weaving</i>
ẹ̀yìn fífò	<i>palm oil extraction</i>
igun ilé	<i>one angle/corner of the house</i>
ilé aláámò	<i>brick house</i>
ilée onísímẹ̀ntì	<i>house built with cement</i>
ilé ìgbònsẹ̀	<i>toilet</i>
ìlẹ̀kẹ̀ sínsín	<i>bead-making</i>
ìyá àgbà	<i>old woman</i>
omi gbígbóná	<i>hot water</i>
omi tútù	<i>cold water</i>
ọ̀ṣẹ̀ ìfowó	<i>hand soap</i>
ọ̀ṣẹ̀ ìforun (ṣampú)	<i>shampoo</i>
ọ̀ṣẹ̀ ìwẹ̀	<i>bath soap</i>

Verb

kórira	<i>to dislike</i>
--------	-------------------

Verb Phrases

tẹ́pá mọ̀ṣẹ̀	<i>to be hardworking</i>
--------------	--------------------------

Adjectives

téjú	<i>spacious</i>
tónítóní	<i>stainless</i>

Lesson 1 - Ẹkọ Kìíní

Ordinals

Remember in Chapter Four, Lesson 1, we compared numbers and cardinals as found below:

Numbers	Cardinals	English
oókan	kan	<i>one</i>
eéjì	méjì	<i>two</i>
ẹẹta	mẹta	<i>three</i>
ẹẹrin	mẹrin	<i>four</i>
aárùnún	márùnún	<i>five</i>
ẹẹfà	mẹfà	<i>six</i>
eéje	méje	<i>seven</i>
ẹẹjọ	mẹjọ	<i>eight</i>
ẹẹsàrán	mẹsàrán	<i>nine</i>
ẹẹwàá	mẹwàá	<i>ten</i>
oókànlá	mókànlá	<i>eleven</i>
eéjìlá	méjìlá	<i>twelve</i>

(where eéjìlá implies 'twelve' and ìwé méjìlá implies 'twelve books')

Ordinals	
ìkíní	<i>first</i>
ìkejì	<i>second</i>
ìkẹta	<i>third</i>
ìkẹrin	<i>fourth</i>
ìkarùnún	<i>fifth</i>
ìkẹfà	<i>sixth</i>
ìkeje	<i>seventh</i>
ìkẹjọ	<i>eighth</i>
ìkẹsàrán	<i>ninth</i>
ìkẹwàá	<i>tenth</i>
ìkọkànlá	<i>eleventh</i>
ìkejìlá	<i>twelfth</i>

Like cardinals, ordinals are placed after their nouns. However, since vowel deletion is very common in Yorùbá language, the initial /i/ of the ordinal is deleted when the above ordinals are used as qualifiers as found below.

For example:

Ordinals	
ọjọ kìńfí	<i>first day</i>
ọjọ kẹrin	<i>fourth day</i>
ọjọ kẹrìnlá	<i>fourteenth day</i>
ọjọ karùndínlógún	<i>fifteenth day</i>
ọjọ kẹrìndínlógún	<i>sixteenth day</i>
ọjọ kẹtàdínlógún	<i>seventeenth day</i>
ọjọ kejìdínlógún	<i>eighteenth day</i>
ọjọ kọkàndínlógún	<i>nineteenth day</i>
ogúnjọ	<i>twentieth day</i>

The table below compares the numbers to the cardinals, and the cardinals to the ordinals.

Numbers	Cardinals	Ordinals
oókan	kan	ìkíní
eéjì	méjì	ìkejì
ẹẹta	mẹta	ìkẹta
ẹẹrin	mẹrin	ìkẹrin
aárùnún	márùnún	ìkarùnún
ẹẹfà	mẹfà	ìkẹfà
eéje	méje	ìkeje
ẹẹjọ	mẹjọ	ìkejọ
ẹẹsàńń	mẹsàńń	ìkẹsàńń
ẹẹwàá	mẹwàá	ìkẹwàá
oókàńlá	mọkàńlá	ìkọkàńlá
eéjìlá	méjìlá	ìkejìlá

Iṣẹ́ Ẹ́fíṣe 1

Kí ni àwọn ojọ wọnyí ni Yorùbá?

Provide the Yorùbá equivalents of the following.

Bí àpẹẹrẹ:

7th day = Ojọ keje

1. 21st day = _____
2. 15th day = _____
3. 6th day = _____
4. 18th day = _____
5. 3rd day = _____
6. 11th day = _____
7. 2nd day = _____
8. 50th day = _____
9. 37th day = _____
10. 1st day = _____

Iṣẹ́ Ẹ́ṣe 2

Dáhùn àwọn ìbèèrè wọnyí ní èkúnréré.

Answer the following questions in complete sentences.

1. Ọjọ wo ni ọjọ kííní oṣù kẹta ọdún yìí?

2. Ọjọ wo ni ọjọ kejídínlógún oṣù kejì ọdún yìí?

3. Ọjọ wo ni ọjọ kọkàndínlógún oṣù kẹrin ọdún yìí?

4. Ọjọ wo ni ọjọ kejìlá oṣù kẹfà ọdún yìí?

5. Ọjọ wo ni ọjọ kẹtàlélógún oṣù kejọ ọdún yìí?

Iṣẹ́ Ẹ́ṣe 3

Kọ àwọn ojú wònyí ní Yorùbá.

Write the following dates in Yorùbá.

Bí àpẹẹrẹ:

1st January

ojú kìíní, oṣù kìíní ọdún

1. 17th September

2. 21st November

3. 9th July

4. 31st March

5. 11th April

6. 23rd May

7. 18th October

8. 3rd August

9. 10th June

10. 20th February

Iṣẹ Ẹíṣe 4

Kọ àwọn ọjọ ọsẹ wònyí ní Yorùbá.

Write the following days of the week in Yorùbá (using the workday system).

Bí àpẹẹrẹ:

Ọjọ kíńń ọsẹ = Ọjọ ajé _____

1. Ọjọ kéjì ọsẹ = _____
2. Ọjọ kẹta ọsẹ = _____
3. Ọjọ kẹrin ọsẹ = _____
4. Ọjọ karùnún ọsẹ = _____
5. Ọjọ kẹfà ọsẹ = _____
6. Ọjọ keje ọsẹ = _____

Iṣẹ Ẹíṣe 5

So àwọn tí ó bara mu ni ọwọ A àti ọwọ B papọ.

Match the words in column A with those in column B.

A	B
ọjọ ẹti	Sunday
ọjọ abámẹta	Monday
ọjọbọ	Friday
ọjọrú	Saturday
ọjọ ìṣẹgun	Thursday
ọjọ àìkú	Wednesday
ọjọ ajé	Tuesday

Iṣẹ́ Ṣíṣe 6

So àwọn tí ó bara mu ni ọwọ́ A àti ọwọ́ B papọ́.
Match the words in column A with those in column B.

A

Ogún òkè

Ọdún kejìlá

Ìwé mẹfà

Òkè ogún

Ọdún méjìlá

Ìwé kẹfà

B

6 books

12 years

20 floors

6th book12th year20th floor

Lesson 2 - Èkọ Kejì:

Reflexives - Vowel Assimilation, Vowel Lengthening, and Vowel Deletion

Reflexives denote what you do by yourself or for yourself as opposed to someone doing it for you. In order to state the former, you use 'fúnrara' followed by a possessive pronoun as found below:

fúnraraà mi	fúnraraa wa
fúnraraà rẹ	fúnraraa yín
fúnraraa rẹ	fúnraraa wọ̀n

For example:

Mo ya irunùn mi fúnraraà mi. *I combed my hair myself.*

Compare to:

Màmàà mi ya irunùn mi fún mi.	My mother combed my hair for me.
Or	
Màmàà mi bá mi ya irunùn mi.	My mother helped me comb my hair.

Iṣẹ́ \$íṣe 1

Parí àwọ̀n gbólóhùn wọ̀nyí.

Complete the following sentences with the appropriate reflexive.

1. Èmi ní wẹ̀ _____
2. Òun ní fọ̀ ẹ̀nu _____
3. Àwa ní para _____
4. Àwọ̀n ní bọ̀jú _____
5. Ó ní fọ̀ eyín _____
6. Mò ní ya irun _____
7. À ní fọ̀ ojú _____
8. Àwọ̀n ọ̀kùnrin ní fá irùgbọ̀n _____
9. Àwọ̀n obìnrin ní kun ètè _____
10. Wọ̀n ní fọ̀ ọ̀wọ̀ _____

Iṣẹ́ Ṣíṣe 2

Ṣe àwọn nṣkan wọnyì.

Demonstrate the following gestures.

1. Mo n fọ eyìnìn mi **fúnraraà mi**.
2. O n ya irunùn rẹ **fúnraraà rẹ**.
3. Ó n fá irùngbòṅṅon rẹ **fúnraraa rẹ**.
4. A n fọ ọwọ wa **fúnraraa wa**.
5. Ẹ n pa ara yín **fúnraraa yín**.
6. Wọ́n n nu ọwọ́ wọ́n **fúnraraa wọ́n**.

Iṣẹ́ Ṣíṣe 3

Lo àpẹẹrẹ yì láti fi dáhùn àwọn ìbéèrè wọnyì.

Use this example to answer the following questions.

Bí àpẹẹrẹ:

Túndé/ eyín → Túndé, fọ eyìnìn rẹ fúnraraa rẹ. Kí ni ò n ṣe?
Mò n fọ eyìnìn mi fúnraraà mi.

1. Tádé/ wẹ ara.
2. Ọgbéni Adé/ fọ aṣọ.
3. Kẹmi àti Títí /ya irun.
4. Ìwọ/ nu ara (conversational context).
5. Èmi/ pa ara.
6. Omidan Ọdúṣọlá/ fọ ọwọ.
7. Ọjògbón Owólabí/ ka ìwé.
8. Ìwọ àti Títí/ jẹ oúnjẹ (conversational context).
9. Ìwọ àti Títí/ jẹ oúnjẹ (non-conversational context).
10. Tósìn/ se oúnjẹ.

Expressions such as ojoojúmọ, ọsọọsán, alaalẹ, ọdọdún etc. indicate what one does every time.

For example, ọdún means **year**. However, ọdọdún implies **every year**.

ojúmọ	(day)	→	ojoojúmọ	(every day)
àárọ	(morning)	→	àràárọ	(every morning)
ọsán	(afternoon)	→	ọsọọsán	(every afternoon)
alẹ	(night)	→	alaalẹ	(every evening)
oşù	(month)	→	oşoooşù	(every month)
ọsẹ	(week)	→	ọsọọsẹ	(every week)
ọdún	(year)	→	ọdọdún	(every year)

Işé Şíşe 4

Ó kàn ẹ. Sọ fún wa àwọn nńkan tí o máa ń şe lójoojúmọ.
It's now your turn. Tell us what you do everyday.

Bí àpẹẹrẹ:

Láraárọ tí mo bá jí, mo máa ń wẹ. Lẹyìn náà, mo máa ń fọ eyínìn mi. Lẹyìn tí mo bá fọ eyínìn mi tán, mo máa ń..... lẹsọsán, mo máa ń.....

Işé Şíşe 5

Fi ọrọ tí ó bá yẹ dí àwọn àlàfo yí
Fill in the spaces with appropriate words.

_____ tí mo bá jí ni mo máa ń wẹ. Şùgbọn ní _____ n kò lẹ şalàì má jẹ ounjẹ ọsán. Kì í şe pé mo fẹràn ounjẹ púpọ àmọ, n kì í fi ounjẹ alẹẹ mi şeré ní _____ . Fún aşọ ọsẹ kan, _____ ni mo máa ń fọ àwọn aşọ mi nítorí pé n kò ní ààyè láàrin ọsẹ, şùgbọn _____ ni mo máa ń ra aşọ tunun fún ilé-ìwée mi.

Cultural Vignette: Ìmọ̀tótó

Àwọn Yorùbá jẹ afínjú ènìyàn. Wọn kórìrà ìdòtí ganan ni. Wọn gbàgbọ pé bí ènìyàn kò tilẹ lówó lówó láti fi ra oríṣíríṣi àṣọ ìgbàlódé, ìwònbà nṣkan tí ènìyàn bá ní, kí ènìyàn ẹ̀se ìtọ̀jú rẹ́ kí ó mọ̀ tónítóní. Wọn gbàgbọ pé kí ènìyàn jí ní òwúrò kí ó fọ̀ eyínin rẹ́ kí ó dá ẹ̀sáká, kí ó gé èékáná rẹ́, kí ó wẹ́, kí ó tọ̀jú irunun rẹ́, kí ó sì wọ̀ asọ̀ tí ó mọ̀ kí ó tó dábàá láti pé pẹ̀lú àwọn ènìyàn láwùjọ̀. Ìdí nìyí tí wọn fi máa ń pa á lówe pé 'Wòmbò wòmbò kọ̀ leyín, báyín bá ẹ̀se méjì kí ó ẹ̀sá à funfun'. Èyí tùmọ̀ sí pé ìmọ̀tótó se pàtàkì fún omọ́lúwàbí. Àwọn Yorùbá gbàgbọ pé tí ènìyàn bá jẹ onímọ̀dótótó nípa títọ̀jú araa wọn, àìsàn àti ààrùn yóò jìnnà réré sí sàkání onítòhún. Wọn tún ní ìgbàgbọ pé ìmọ̀tótó ń ẹ̀sokunfà ìlera tó péye. Wọn á ní ẹ̀ni tó ní ìlera ló lóhun gbogbo. Fún àwọn Yorùbá, ìlera lẹ̀rẹ̀ fún ohun gbogbo. Àwọn Yorùbá máa ń kọ̀ oríṣíríṣi orin nípa ìmọ̀tótó láti kọ̀ àwọn omọ́ wọn ní ẹ̀se pàtàkì ìmọ̀tótó. Bí àpẹ̀rẹ̀:

Ìmọ̀tótó ló lè ẹ̀gun àrùn gbogbo (2x)

Ìmọ̀tótó ilé, ìmọ̀tótó ara, ìmọ̀tótó óúnjẹ

Ìmọ̀tótó ló lè ẹ̀gun àrùn gbogbo'.

àti

'Wẹ́ kí o mọ̀

Gé èékáná rẹ́

Jẹun tó dára lásìkò

Má jẹun jù'.

Nítorí àwọn oríṣi ẹ̀kọ̀ pàtàkì bá yí, àwọn omọ́dẹ̀ mọ̀ pé tí wọn bá jí ní òwúrò, balùwẹ̀ ni ibi àkókó tí wọn gbọ̀dọ̀ lẹ̀ láti lẹ̀ tọ̀ju araa wọn kí wọn tó ẹ̀se ohunkóhun. Ìmọ̀tótó ẹ̀se pàtàkì fún ẹ̀dá ènìyàn.

Iṣẹ Ṣíṣe 6

Dáhùn àwọn ìbéèrè wònyí ní èkúnréré.

Answer the following questions in complete sentences.

1. Kí ni ìdí tí àwọn Yorùbá fi kórira ìdòtí?
2. Irú ènìyàn wo ni àwọn Yorùbá jẹ?
3. Kí ni ìrètí àwọn Yorùbá pé kí ènìyàn kọkọ ẹ ní òwúrò tí ó bá jí?
4. Àhàfàní wo ní ìmótótó n ẹ fún àwọn ènìyàn?
5. Kí ni pàtàkì èkọ nípa ìmótótó fún àwọn ọmọdé ní ilẹ Yorùbá? Kí ni èrò rẹ nípa orin yìí "Wẹ kí o mọ...?"

Iṣẹ Ṣíṣe 7

Kọ ìtumò àwọn ọrọ wònyí sílẹ ní èdè Yorùbá.

Write down the meanings of these words in Yorùbá.

1. ìmótótó
2. kórira
3. ìlera ọrọ
4. àṣọ ìgbàlódé

Iṣẹ Ṣíṣe 8

Kọ ewì kan ní èdè Yorùbá tí ó jẹ mọ ìmótótó ní ìlúu rẹ

Write a poem about cleanliness in your country.

Iṣẹ Ṣíṣe 9

Sọ 'bẹẹ ni' tàbí 'bẹẹ kọ' fún àwọn gbólóhùn wònyí.

State whether the following sentences are true or false.

	BẸẸ NI	BẸẸ KỌ
1. Àwọn Yorùbá fẹràn ìdòtí.	☐	☐
2. Àwọn Yorùbá kò ní ìgbàgbọ nínú eyín funfun.	☐	☐
3. Òtítọ ni pé ìlera ni ọrọ.	☐	☐
4. Orin kíkọ kì í ẹ ọ̀nà kan láti kọ àwọn ọmọ ní èkọ.	☐	☐
5. Tí àwọn Yorùbá bá ti jí, ọúnjẹ ni wọn kọkọ máa n jẹ.	☐	☐

Iṣẹ́ Ṣíṣe 10

So àwọn tí ó bara mu ni ọ̀wọ́ A àti ọ̀wọ́ B papọ̀.

Match the words in column A with those in column B.

A	B
Ìmọ̀tótó	belief
Ìdòtí	health
Ìlera	illness
Ìgbàgbọ̀	cleanliness
àrùn	dirt

Vowel Assimilation

This is a phonological process by which one vowel assimilates into the other when they are contiguous.

In A below, the process by which the first vowel (V1) assimilates into the next vowel (V2), or the second vowel (V2) in C assimilates into the first vowel (V1) is known as vowel assimilation.

A		B	
<u>V1</u>	<u>V2</u>		
kú	ilé	→	kúulé <i>a greeting to welcome someone into the house</i>
kú	ìrọ̀lẹ̀	→	kúùrọ̀lẹ̀ <i>good (early) evening</i>

C		D	
<u>V1</u>	<u>V2</u>		
kú	àárọ̀	→	káàárọ̀ <i>good morning</i>
Ojú	irin	→	ojúurin <i>railroad</i>
Ojà	Oba	→	Ojàaba <i>the name of a market in Ìbàdàn city, Nigeria</i>

Assimilation can be either progressive
 V1 + V2 → V1V1 in which case kú + ilé → kúuíé,
 or regressive
 V1+V2 → V2V2 as in kú + alẹ̀ → káalẹ̀.

Vowel Lengthening

Vowel lengthening occurs when a vowel is duplicated vowel. The assimilation of one vowel by another vowel across word boundaries results in vowel lengthening as in most of B and D above.

Vowel lengthening occurs at vowel + consonant word boundaries in a possessive relationship such as *ilée bàbá* (*bàbá's house*). However, vowel lengthening is unnecessary when it is V+V as in *ilé ìyá* (*ìyá's house*), which means that vowel lengthening does not necessarily occur because of contiguity of vowels. Examples of vowel lengthening are found in F below where the final vowels of **ilé** and **ajá** become lengthened.

The partitive ti

The genitival particle 'ti' occurs before a noun or a pronoun as in the following examples:

E		F	
Ilé ti ọ̀rẹ̀	→	ìlée tọ̀rẹ̀	<i>friend's house</i>
Ajá ti àwá	→	ajáa tíwá	<i>our dog</i>

The final vowel in **ilé** and **ajá** before the partitive becomes lengthened in column F above.

Vowel lengthening also occurs when a vowel is duplicated as in the following examples of third person singular object pronouns following their verbs:

mo rí i	<i>I saw it</i>
ó jẹ ẹ	<i>s/he ate it</i>
ó tú u	<i>s/he untied it</i>
Adé bó o	<i>Adé peeled it</i>

Vowel Deletion/Vowel Contraction

Vowel deletion is a product of vowel contraction. Vowel deletion is a step in the phonological process of vowel contraction not assimilation. Assimilation and contraction are two different phonological processes. In the case of vowel contraction, when two vowels are in contiguous relationship across word boundaries, one of them is deleted and the two words contract to become one.

ti ọ̀rẹ́	→	tòrẹ́	<i>that of a friend(a friend's)</i>
ti àwà	→	tàwà	<i>that of ours(ours)</i>

rí ẹ́ja	→	rẹ́ja	<i>to see fish</i>
ta iṣu	→	taṣu	<i>to sell yam(s)</i>
ra ẹ̀ran	→	rẹ̀ran	<i>to buy meat</i>

Vowel deletion can occur without contraction when it is not across word boundaries as in the following examples:

Adéọ́lá → Déọ́lá
 Ọ́ládéọ̀ → Ládéọ̀

Iṣẹ́ Ẹ́ṣe 11

Vowel lengthening (VL) or vowel contraction (VC)? Write out the complete words.

Bí àpẹ̀rẹ̀:

Kun ojú → kunjú (VC)

- pa ara → _____
- bọ ojú → _____
- se ẹ́ja → _____
- kú ìròlẹ́ → _____
- ilé ijó → _____
- ọ̀mọ iṣẹ́ → _____
- gé igi → _____
- fọ ẹ̀nu → _____
- wọ aṣọ → _____
- gun igi → _____

Lesson 3 - Èkọ Kẹta: Our House

ILÉ ALÁMỌ ÀTI ILÉE SÌMÈNÌ

Ní ilẹ̀ Yorùbá, oríṣi ilé méjì ni ó wà: ilé alámọ̀ àti ilé oní sìmèntì. Ilé alámọ̀ jẹ ilé tí ó wà kí aláyé tó dáyé. Àwọn òyìnbó aláwọ̀ funfun ni wọn gbé ilée búlọ̀kù wá. Ilé alámọ̀ wọpọ̀ ní oko àti ilú kékeré. Ilée sìmèntì ni ènìyàn sáábà máa n rí tí ènìyàn bá lọ sí àwọn ìlú rí lá bí Èkó àti Ìbàdàn. Erùpẹ̀ amọ̀ pupa àti omi ni wọn pò pò láti fi kọ ilé alámọ̀. Mọ́lémọ́lé ni orúkọ àwọn tí ó mò nípa bí wọn ẹ̀ n kọ ilé alámọ̀. Púpọ̀ nínú ilé alámọ̀ ni wọn máa n ní fẹ̀rèsé tí wọn n pè ní 'máràṣáná'. Fẹ̀rèsé náà máa n kéré ganan ni. Púpọ̀ nínú ilé alámọ̀ ni wọn kì í ní ilé ìgbònsẹ̀. Nítorí ìdí èyí ni àwọn alákọ̀wé kì í fi í gbé ibẹ̀.

Àwọn òyìnbó aláwọ̀ funfun ni wọn mú àṣàa kíkọ ilée sìmèntì wá. Sìmèntì àti iyanrìn ni wọn sì máa n lo láti fi kọ ilée sìmèntì. Ilé tí wọn fi sìmèntì kọ máa n ní agbára ju ilé alámọ̀ lọ nítorí pé sìmèntì àti iyanrìn ní agbára láti mú ilé dúrọ̀. Ilée sìmèntì wọpọ̀ ní àwọn ilú rí lá bíi Òṣogbo, Ìbàdàn, Èkó, Ilé-Ife àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ. Ilé alámọ̀ kì í sáábà ní àjà nítorí pé kò ní agbára bí ilée sìmèntì.

Iṣẹ́ Ṣíṣe 1

Dáhùn àwọn ìbéèrè wònyí ní èkúnréré.

Answer the following questions in complete sentences.

1. Oríṣi ilé mélòó ni ó wà ní ilẹ̀ Yorùbá?
2. Dárúkọ àwọn ilé náà.
3. Níbo ni ilé alámọ̀ wọpọ̀ sí?
4. Báwo ni ilé tí wọn fi sìmèntì kọ ẹ̀ dé ilẹ̀ Yorùbá?
5. Àwọn ohun-èlò wo ni a ní láti fi kọ ilé alámọ̀?
6. Kí ni ìdí rẹ̀ tí àwọn alákọ̀wé kì í fi gbé ilé alámọ̀?
7. Kí ni orúkọ tí àwọn ènìyàn máa n pe àwọn tí wọn n kọ ilé?
8. Kí ni àwọn ohun-èlò tí wọn máa n lò fún ilée sìmèntì?
9. Sọ ìdí rẹ̀ tí wọn fi máa n fi sìmèntì àti iyanrìn kọ ilé lóde-òní.
10. Báwo ni àwọn fẹ̀rèsé ilé oní sìmèntì ẹ̀ yàtò sí ti alámọ̀?

Iṣẹ Ṣíṣe 2

Mú èyí tó yẹ nínú àwọn wònyí sí ibi tó yẹ gégé bí o ẹe rí i kà nínú àyọkà òkè yí.

Check the appropriate category for the following expressions according to the text (ILÉ ALÁMỌ ÀTI ILÉE SÌMÉTÌ) above.

	Ilé alámọ	Ilée sìmẹ̀tì
1. Yorùbá	☐	☐
2. Àwọn òyìnbó	☐	☐
3. Búlọ̀dọ̀kù	☐	☐
4. Oko àti ìlú kékeré	☐	☐
5. Erùpẹ̀ amọ̀ pupa	☐	☐
6. Mọ̀lémọ̀lé	☐	☐
7. Iyanrìn	☐	☐
8. Àjà	☐	☐
9. Agbára	☐	☐
10. Èkó àti ìbàdàn	☐	☐

Iṣẹ Ṣíṣe 3

Kọ ìtumọ̀ àwọn ọ̀rọ̀ wònyí sílẹ̀ ní èdèè Yorùbá.

Write down the meanings of these words in Yorùbá.

1. búlọ̀dọ̀kù
2. erùpẹ̀ amọ̀ pupa
3. mọ̀lémọ̀lé
4. iyanrìn
5. àjà

Iṣẹ Ṣíṣe 4

Sọ **bẹ̀ẹ̀ ni** tàbí **bẹ̀ẹ̀ kọ** fún àwọn gbólóhùn wònyí.

State whether the following sentences are **true** or **false**.

Bẚẚ NI **Bẚẚ KỌ**

1. Oríṣi ilé méjì ni ó wà: ilé alámọ̀ àti ilée pako.	☐	☐
2. Ilé alámọ̀ wọ̀pọ̀ ní ilú òlókè méjì.	☐	☐
3. Èrùpẹ̀ amọ̀ pupa àti omi ni wọn fi ò kọ̀ ilée sìmẹ̀ntì.	☐	☐
4. Gbogbo ilé alámọ̀ lo ní ilé ìgbònsẹ̀	☐	☐
5. Ilé tí wọn fi sìmẹ̀ntì kọ̀ máa ò ní agbára ju ilé alámọ̀ lọ.	☐	☐

Iṣẹ Ṣíṣe 5

Parí àwọn gbólóhùn wònyí.

Complete the following questions.

- Ilée _____ wọ̀pọ̀ láàrin àwọn Yorùbá.
- Àwọn _____ ni wọn gbé àṣà ilée sìmẹ̀ntì wá.
- Ilée _____ ní agbára ju ilée _____ lọ.
- Àwọn _____ fẹ̀ràn láti máa gbé ilée _____.
- _____ àti _____ ni wọn fi ò kọ̀ ilé alámọ̀.

Cultural Vignette: Ilé Olókè

Oríṣiríṣi àjà ni àwọn ilé máa ò ní ní ilẹ̀ Yorùbá. Púpọ̀ nínú àwọn ilé tí wọn wà ní oko àti ìgbèríko ni ó máa ò ní àjà kan. Àwọn ilé tí ó wà ní ilú tí tóbi bíi Èkó, Ìbàdàn, Abẹ̀òkúta, Àkúrẹ̀, Adó-Èkìtì àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ máa ò ní àjà méjì, mẹ̀ta àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ.

Àwọn òyìnbó aláwọ̀ funfun ló mú àṣà ilé alájà méjì wà sí ilẹ̀ Yorùbá. Gégé bíi àwọn akòtàn tí sọ, ilúu Bàdágírì ni wọn kọ̀kọ̀ kọ̀ ilé olókè méjì sí. Ó lé lẹ̀gọ̀rùnún ọ̀dún sẹ̀yìn tí wọn kọ̀ ilé yìí. Àwọn òyìnbó Míṣánnàrì ni wọn kọ̀ ilé alájà méjì náà. Ní ilú Ìbàdàn, àdúgbò Kúdeṣì ni wọn kọ̀kọ̀ kọ̀ ilé olókè méjì sí. Ilé olókè jẹ̀ ilé tí ó wọn láti kọ̀. Àwọn ènìyàn pàtàkì ní àwùjọ̀ ni wọn ní owó àti agbára láti kọ̀ ilé olókè méjì ní ilẹ̀ Yorùbá.

Iṣẹ Ṣíṣe 6

Dáhùn àwọn ìbèèrè wọnyí ní èkúnréré.

Answer the following questions in complete sentences.

1. Oríṣi àjà mélòò ni àwọn ilé máa ń ní ní ilẹ̀ Yorùbá?
2. Àjà mélòò ni àwọn ilé tí ó wà ní ìlú títóbi bíi Èkó, Ìbàdàn, Abẹ̀òkúta, Àkúrẹ̀, Adó-Èkítì àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ máa ń ní?
3. Níbo ni wọn kọkọ kọ ilé olókè méjì sí?
4. Ìgbà wo ni wọn kọ ilé olókè méjì yíí?
5. Àwọn òyìnbó wo ni ó kọ ilé alájà méjì náà?

Iṣẹ Ṣíṣe 7

Sọ bẹ̀ẹ̀ ni tàbí bẹ̀ẹ̀ kọ fún àwọn gbólóhùn wọnyí.

State whether the following sentences are *true* or *false*.

BÈÈ NI BÈÈ KỌ

1. Ilé alájà jẹ àṣà ìlú òkèèrè.	☐	☐
2. Àwọn ilé tí ó wà ní ìlú kékeré máa ń ní àjà púpọ̀.	☐	☐
3. Ìlú Èkó nìkan ni àṣà ilé alájà púpọ̀ wá.	☐	☐
4. Àwọn Hausa ni wọn mú àṣà ilé alájà kíkọ wa.	☐	☐
5. Ìlú Èpẹ̀ ni wọn kọkọ kọ ilé olókè méjì sí.	☐	☐
6. Àwọn òyìnbó Kọ̀rìà ni wọn kọ ọ.	☐	☐
7. Ó ti tó ọgọ̀rùnún ọdún tí wọn kọ ilé olókè ní ilẹ̀ Yorùbá.	☐	☐
8. Àwọn òyìnbó míṣánnáń ní wọn kọ ilé alájà méjì náà.	☐	☐
9. Ilé olókè jẹ ilé tí kò wọn láti kọ.	☐	☐
10. Àwọn gbajúmọ̀ láwùjọ̀ nìkan ni wọn lè kọ ilé alájà púpọ̀.	☐	☐

Iṣẹ Ṣíṣe 8

Wá àwọn ọrọ wọnyí.

Look for these words in the puzzle below. Pay attention to the tones!

ààfin, affínjú, àjà, alákwé, ayálégbé, ehoró, fèrèsé, góòlù, ibùsùn, ìdòtí

à	à	f	i	n	a	g	b	a	f	i	n	j	u	j
i	g	b	a	ń	l	a	d	f	g	i	a	d	e	a
a	g	ó	ò	l	ù	a	d	a	è	a	i	g	o	g
y	l	í	ọ	à	i	o	l	ọ	y	r	y	a	l	u
á	è	á	ì	p	j	g	n	á	g	a	è	a	k	d
l	á	k	k	ì	ọ	à	ì	í	k	b	l	s	b	i
é	l	j	u	ọ	d	l	á	b	b	ọ	ọ	e	é	u
g	d	è	á	h	w	ọ	e	l	ù	e	w	n	g	í
b	ọ	a	d	o	o	é	t	h	á	s	í	a	m	b
é	s	e	a	r	è	r	á	í	o	w	ù	y	j	u
d	a	g	o	o	l	u	ì	b	d	r	á	n	a	à
a	l	a	w	a	d	l	l	d	a	e	o	d	i	w
i	f	l	b	u	s	u	n	o	ọ	l	d	i	e	y
f	è	r	è	s	e	g	o	o	d	t	e	e	d	í
a	f	í	n	j	ú	á	y	a	l	à	a	f	i	n

Iṣẹ Ṣíṣe 9

Kọ ìtumọ àwọn ọrọ wọnyí sílẹ ní èdè Yorùbá.

Write down the meanings of these words in Yorùbá.

1. ìgbèríko
2. àṣà
3. akòtàn
4. òyìnbóo Míṣánnàrí
5. ènìyàn pàtàkì

Ọrọ àdásọ (Monologue)

Fúláàtì àbúrò mà máà mí ọkùnrin

Ní ilẹ̀ Nàìjíríà, àpátímẹ̀hẹ̀nì ní àwọn Yorùbá máa ń pè ní fúláàtì. Tí àwọn ènìyàn kò bá tí ì ṣetán láti kọ ilé, wọn máa ń rẹ̀nì àpátímẹ̀hẹ̀nì láti gbé. Àwọn alákwéwé ní wọn sáábà máa ń gbé fúláàtì.

Àbúrò mà máà mi jẹ̀ agbejọ̀rò ní ìlú Ìbàdàn. Wọn sì rẹ̀nì fúláàtì kan sí Bódìjà Tuntun. Orúkọ wọn ni Lọya Adébímpé. Fúláàtì wọn tóbi ganan ni. Ó ní pàlọ́ nílá méjì àti yàrá ìbùsùn méré. Yàrá tí ó tóbi jù ni yàrá àbúrò mà máà mi àti ìyàwóo wọn. Yàrá yìí ní baluwè àti ilé ìyàgbé tirẹ̀ lóṣò. Baluwè àti ilé ìyàgbé kan tó kù wà fun àwọn ọmọ àti àwọn àlejò.

Ènìyàn kò lè ṣàdédé wọ fúláàtì àbúrò mà máà mi láì ṣe pé ó jẹ̀ ẹ̀ni mí mọ̀. Ìdí nìyí tí o fí jẹ̀ pé ìta gbangba ni wọn ti máa ń gbàlejò. Tí ó bá ṣe ènìyàn mí mọ̀ ni ó wá kí àwọn ìdílé àbúrò mà máà mi, pàlọ́ tí ó wà ní iwájú ni wọn máa jókòó sí láti bá wọn sọ̀rọ̀ àti ṣeré. Ṣùgbọ̀n tí ó bá ṣe àlejò pàtàkì ni, pàlọ́ nílá kejì ní wọn máa ti ń gbàwọn lálẹ̀jò. Pàlọ́ nílá yìí tóbi bíi ààfin Ọ̀ba. Wọn sí tún ṣe é lóṣòṣò lóríṣíríṣi pẹ̀lú àwọn ohun mèmèrè bí i góólù. Kódà kò yàtò sí àafin. Ìdí nìyí tó fi jẹ̀ pé àwọn àlejò pàtàkì nìkan ni wọn máa ń gbà láàyè láti jókòó nìbẹ̀.

Ọmọ méjì péré ni àbúrò mà máà mi bí – Adébólá àti Adébóyè. Ọkùnrin àti obìnrin ni wọn. Adébólá ń lo yàrá kan. Adébóyè náà sì ní yàrá tirẹ̀. Yàrá kan tókù ni yàrá àlejò. Fúláàtì àbúrò mà máà mi tóbi gan-an ni. Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ènìyàn ni wọn máa ń sọ̀ pé ó wu àwọn. Ìta gbangbaa wọn tẹ̀jú, ó sì láàyè tó pọ̀. Ohun tó wù mí jùlọ́ nípa fúláàtì àbúrò mà máà mi nípé wọn fi ọ̀gbà yíká tó fi jẹ̀pé àwọn ènìyàn tí wọn ń lọ́ nítá kò le rí ohun tí ó ń lọ́ nínúu fúláàtì àbúrò mà máà mi.

Iṣẹ Ṣíṣe 10

Dáhùn àwọn ìbèèrè wònyí ní èkúnréré.

Answer the following questions in complete sentences.

1. Ta ni wọn ní sọrọ nípa fúláàtì rẹ nínú nńkan tí a kà?
2. Irú iṣẹ wo ni wọn ní ẹ?
3. Níbo ni fúláàtì tí a sọrọ rẹ wà ní ìlú Ìbàdàn?
4. Báwo ni a ẹ ẹ àpẹjúwe fúláàtì náà?
5. Ta ni ó ní lo yàrá tí ó tóbi jù nínúu fúláàtì yí?
6. Kí ni o rò pé ó jẹ ìdí rẹ tí Lọya Adébímpé kì í fí gba àwọn ènìyàn láàyè láti wọlé láì ẹ pé wọn jẹ ẹni mímò?
7. Irú àwọn ènìyàn wo ni wọn le wọ pálò nílá kejì? Kí ni ìdí ẹyí?
8. Ọmọ mélòó ni Lọya Adébímpé bí? Kí ni orúkọ wọn?
9. Yàrá mélòó ni wọn ní ló?
10. Kí ni ẹni tí ó ní sọrọ nípa Lọya Adébímpé fẹràn jùlọ nípa fúláàtì yí? Báwo ni ẹni náà ẹ jẹ sí Lọya Adébímpé?

Iṣẹ Ṣíṣe 11

Sọ **bẹẹ ni** tàbí **bẹẹ kọ** fún àwọn gbólóhùn wònyí.

State whether the following sentences are **true** or **false**.

Bẚẚ NI **Bẚẚ KỌ**

1. Àpátímẹ̀h̀tì ni àwọn Yorùbá máa ní pé ní fúláàtì	☐	☐
2. Ègbónnon mà máá mi jẹ agbẹjọrò ní ìlú Ìbàdàn.	☐	☐
3. Pálò nílá méjì àti yàrá ìbùsùn mẹta ni ó wà ní fúláàtì àbùrò mà máá mi	☐	☐
4. Ènìyàn lè ẹ̀dédé wọ fúláàtì àbùrò mà máá mi.	☐	☐
5. Ọmọ kan péré ni àbùrò mà máá mi bí	☐	☐

Iṣẹ Ṣíṣe 12

Parí àwọn gbólóhùn wọnyí.

Complete the following sentences.

1. Àwọn _____ ni wọ̀n máa ń gbé àpátímẹ̀ẹ̀tì.
 - a. aláḵòwèé
 - b. àgbẹ
 - c. ọḍẹ
 - d. àgbàlagbà

2. _____ ni àwọn Yorùbá máa ń pè ní fúláàtì.
 - a. Ilé olókè
 - b. Ilé onílẹ
 - c. Àpátímẹ̀ẹ̀tì
 - d. Fúláàtì

3. Iṣẹ _____ ni àbúrò Màmáà mi ń ṣe.
 - a. aláḵòwèé
 - b. àgbẹ
 - c. ọḍẹ
 - d. agbejọ̀rò

4. Àbúrò mà́máà mi ń gbé ní àdúgbò _____?
 - a. Mọ̀kọ́lá
 - b. Bẹ̀rẹ
 - c. Bódìjà Tuntun
 - d. Bódìjà Àtìjọ

5. Ọmọ _____ ni àbúrò mà́máà mi bí?
 - a. mẹ̀fà
 - b. mẹ̀jì
 - c. mẹ̀rìn
 - d. m̀árùnún

Lesson 4 - Èkọ Kẹrin

Our House

Ọrọ àdásọ (Monologue)

Ilée wa (Our house)

Ilée wa jẹ ilé alájà méjì. Ọpọlọpọ ojúlé ni ilé yí ní. Àjà kìíní ní yàrá méjọ, bẹẹ sì ni àjà kejì ní yàrá méjọ pẹlú. Bàbáà mi fi gbogbo yàrá méjèjẹjọ tí ó wà ní àjà kìíní rẹ̀nṣì fún àwọn ayálégbé. Àwọn ìdílé méré̀n ọ̀tọ̀tọ̀ ni wọn gba àjà kìíní ní yàrá méjì–méjì. Wọn fi yàrá kan ẹ yàrá ìbùsùnun wọn. Ilé ìdáná méjì, balúwẹ̀ méjì àti ilé ìyàgbé méjì ni ó wà ní àjà kìíní. Àwọn ayálégbé sì pín wọn ní ìdílé méjì sí balúwẹ̀, ilée ìdáná àti ilée ìyàgbé kọ̀ọ̀kan.

Yàrá méjọ ni ó wà ní àjà kejì ẹ̀gbẹ̀n èmi àti àwọn ọ̀bì mi pẹlú àwọn ẹ̀gbẹ̀n àti àbúròò mí nìkan ni à ń gbé ní àjà kejì. A ní pàlọ̀ ńlá kan tí a ti máa ń gba àlejò. A sì tún ní pàlọ̀ kékeré tí awa ọmọ ti máa ń ẹ̀rẹ̀, tí a sì ti máa ń wo tẹ̀lífẹ̀sàn. Bàbáà mi ní yàráa ti wọn tí ó ti pàlọ̀ ńlá. Yàrá ìyáà mi sì tẹ̀lé ti bàbáà mi. Ẹ̀gbẹ̀nọ̀n mi ọ̀kùnrin tí ó wà ní Yunifásìti ti Ọ̀báfẹ̀mi Awólọ̀wọ̀ ní Ilé-Ifẹ̀ ní yàrá tiwọn lẹ̀tẹ̀, ó sì súnmọ̀ pàlọ̀ ti àwa yòókù.

Yàrá àwọn ọmọ ọ̀kùnrin méjì yòókù àti ti awa ọ̀bìnrin wà ní ìkangun ilé. Yàrá ìyáàgbà ni ó tẹ̀lé ti ìyáà mi. Gbogbo yàrá tí ó wà ní àjà kejì ni àwọn ẹ̀bí mi ń gbé tó bẹ̀ẹ̀ gẹ̀ tí ó fi jẹ̀ wípé kò sí àyè fún ayálégbé kankan láti gbé pẹlúu wa. Yàrá ìdáná méjì, balúwẹ̀ méjì àti ilé ìyàgbé méjì ni ó wà ní àjà kejì bí ó ti wà ní àjà kìíní. Ẹ̀gbẹ̀n àwọn ẹ̀bí mi nìkan ni wọn ń lo gbogbo àwọn yàrá wọ̀nyí. Eléyí fún wa láàyè púpọ̀ láti rí ibi kó ẹ̀rù sí. Kódà ìyáà mi ráàyè sin nìkan ọ̀sinin wọn bí adìẹ̀, ehoro àti tòlótóló. Bàbáà mi fi ọ̀gbà yí ilée wa ká. Eléyí sì fún àwa ọmọ̀dé lánfààní láti ẹ̀rẹ̀ sí ibi tí ó bá wùwá nínú ọ̀gbàa wa. Ọ̀gbà ilée wa tóbi gan-an ni, ó sì tẹ̀jú púpọ̀.

Iṣẹ Ṣíṣe 1

Dáhùn àwọn ìbéèrè wọnyí.

Answer the following questions in complete sentences.

1. Àjà mélòò ni ilé tí a ká nípa rẹ ní?
2. Àwọn ayálégbé mélòò ni wọn n gbé ilé yí?
3. Pálò mélòò ni ayálégbé kòòkan ní?
4. Yàrá mélòò ni ó wà ní gbogbo àwọn àjà tí ilé náà ní?
5. Pálò mélòò ni àwọn onílé ní?
6. Níbo ni yàrá ìyààgbà wà?
7. Balùwẹ mélòò ni gbogbo àwọn ayálégbé n ló?
8. Kí ló dé tí àwọn ayálégbé kankan kò fi le gbé pẹlú àwọn onílé ní àjà ti wọn?
9. Kí ló dé tí àwọn ọmọdé fi le ṣeré sí ibi ti ó wù wọn ní ilé yí?
10. Kí ni ìdí tí àyè fi gba ìyá láti sin nńkan ọ̀sìn? Dárúkọ àwọn nńkan ọ̀sìn yí.

Iṣẹ Ṣíṣe 2

Parí àwọn gbólóhùn wọnyí.

Complete the following questions.

Ilée wa jẹ ilé alájà _____. Àwọn ayálégbé _____ ni wọn wà ní ilée wa.

Gbogbo àpapọ yàráa tí ò wà ní ilée wá jẹ _____. _____ mi ọkúnrin tí ó wà ní Yunifásítì ti Ọbáfẹmi Awólówò ní Ilé-Ifẹ ní yàráa tiwọn lóṭò nítorí pé a ní yàráa tí ò pọ. Kódà, mà máa mi ní àhààní láti sin àwọn nńkan ọ̀sìn wọn bí i _____, _____ àti _____.

Iṣẹ Ṣíṣe 3

Kọ ìtumọ àwọn ọ̀rọ wọnyí sílẹ ní èdè Yorùbá.

Write down the meanings of these words in Yorùbá.

1. ayálégbé
2. nńkan ọ̀sìn
3. yàrá ìdáná
4. ilé ìyàgbé
5. ìkangun ilé

Iṣẹ Ṣíṣe 4

Ó kàn ẹ. Sọ fún wa nípa ilée bàbàà rẹ.

Iṣẹ Ṣíṣe 5

Ní méjì-méjì, ẹ sọ fún araa yín nípa ibi tí ẹ ní gbé.

In pairs, tell your friend about where you live (your dorm, apartment etc)

Ọrọ àdásọ (Monologue)**Tósìn ní sọrọ nípa yàráa rẹ**

Nínúu yàráà mi, mo ní ibùsùn, ìrọrí, àga, tábíli ìkàwé, kọbọdù ìkàsọsí, rédìò alágbèéká kékeré kan, kápèṣi (ẹnì àtẹ̀kà) àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ.

Ní pàlọ, àga onítimùtìmù mẹrin ni wọn wà níbẹ̀, tẹlífíṣàń nílá kan, rédìò nílá kan, aago nílá kan àti oríṣíríṣi àwòrán ara ògiri ni ó wà níbẹ̀ pẹ̀lú. Sítòòfù onígààsì àti sítòòfù onikẹrosínì wà nínúu ilé ìdáná. Bẹ̀ẹ̀ náà sì ni firínjì àti sínkì. Ohún-èlò ìdáná oríṣíríṣi bíi àwo, abọ, ìkòkò, ṣíbí, fọ̀kì àti ọ̀bẹ̀ náà sì wà níbẹ̀. Èrọ omi, tọ̀bù, ṣáwà, sínkì, ọ̀ṣẹ̀ ìwẹ̀ àti tawẹ̀lì wà nínúu balùwẹ̀.

Iṣẹ Ṣíṣe 6

Dáhùn àwọn ìbèèrè wọnyí.

Answer the following questions.

1. Kí ni ó wà nínúu yàráaTósìn tí ó lè ló láti fi sùn?
2. Kí ni ó wà nínúu yàráaTósìn tí ó lè káṣọ sí?
3. Dárúkọ àwọn nṣkan tí ó wà nínúu pàlọ Tósìn?
4. Dárúkọ àwọn nṣkan tí ó wà nínú ilé ìdáná Tósìn?
5. Níbo ni ó fẹ̀ràn jù nípa ibi tí Tósìn ní gbé?

Iṣẹ Ṣíṣe 7

Sọ **bẹ̀ẹ̀** ni tàbí **bẹ̀ẹ̀ kọ** fún àwọn gbólóhùn wọnyí.

*State whether the following sentences are **true** or **false**.*

Bẚẚ NI **Bẚẚ KỌ**

1. Àwọn nṣkan tí wọn ṣe pàtàkì wà ní yàráaTósìn.	☐	☐
2. Tósìn máa ní ànṣàń láti mọ ohun tó ní lọ lówùjọ.	☐	☐
3. Tósìn máa ní ànṣàń láti dáná ní ìgbàkúùgbà tí ó bá wù ú.	☐	☐
4. YàráaTósìn dára láti gbé.	☐	☐
5. Tósìn kò ní láti lọ pọn omi ni ibòmíràn kí ó tó lè wẹ̀.	☐	☐

Iṣẹ Ṣíṣe 8

Ó kàn ẹ. Ẹ àpèjúwe yàráà rẹ.

Now it's your turn. Describe your room.

Ọrọ àdásọ (Monologue)

Jídé n sọrọ nípa ilé-ìwẹẹ rẹ.

(Jídé is talking about his bathroom.)

ILÉ-ÌWẸẸ MI (MY BATHROOM)

Nínú ilé-ìwẹẹ mi, oríṣíríṣi nńkan ni mo ní níbẹ bí ìpara, ìparun, ìyarun, oṣẹ ìfọyín, oṣẹ ìwẹ, oṣẹ ìfowó, aṣọ ìnura, omi tútù, omi gbígbóná, búróṣòṣì, kábínéṣì, kànhìnkànhìn, tíṣù, àti àwọn nńkan mìíràn.

Ní gélé tí mo bá ti wọ inú ilé-ìwẹẹ mi, búróṣòṣì mi ni mo kọkọ máa n kì mólẹ tí mà á fi oṣẹ ìfọyín sí i. Mo bèrẹ sí fọ ẹnu lọ nìyẹn. Lẹyìn ọpọlọpọ ìṣẹjú, mà á bu omi yálà tútú tàbí gbígbóná láti fi fọ ẹnu mi mọ.

Àwọn Yorùbá ní ìgbàgbọ pé omi tútú máa n jẹ kí ara nà dáadáa, àmọ tí ọtútù bá mú jù, omi gbígbóná ni mo máa n fi í wẹ pẹlú oṣẹ àti kànhìnkànhìn ní àárọ kí gbogbo ìdọ́tí ara le bá omi lọ. Mo máa fi ìpara àti ìparun ra ara àti irunùn mi. Tí mo bá ti wẹ tàn máa sì yarun pẹlú. Lẹyìn gbogbo èyí, háà! Oúnjẹ yá láti jẹ nìyẹn!

Iṣẹ Ṣíṣe 9

Dáhùn àwọn ìbéèrè wọnyí.

Answer the following questions.

1. Kí ni Jídé máa n kọkọ ẹe tí ó bá ti jí?
2. Ẹé ìwọ mọ bọyá Jídé máa n wẹ tí ó bá ti jí? Kọ gbólóhùn kan jade láti inú àyọkà yí láti fi gbe ìdáhùn rẹ lẹsẹ.
3. Njẹ o rò pé Jídé ní ìmọ-tótó? Kí ni o fi dá ìwọ lójú?
4. Kí ni àwọn nńkan tí ó ẹe pàtàkì tí o rò pé ó yẹ kí ó wà nínú ilé-ìwẹẹ Jídé gégé bí o ẹe rí i kà nínú ayọkà náà?
5. Njẹ o rò pé Jídé fẹràn oúnjẹ? Má ṣàì fi gbólóhùn kan gbe ìdáhùn rẹ lẹsẹ.

Iṣẹ́ Ẹ́ṣe 10

Dáhùn àwon ìbéèrè wọnyí.

*Answer the following questions.***Bí àpẹẹrẹ:**

Kí ni a fi ń nura?

Aṣọ ínura tabí táwẹ̀lì ni a fi ń nura

1. Kí ni a fi ń wẹ?

2. Kí ni a fi ń fọ ẹnu?

3. Kí ni a fi ń wo ojú?

4. Kí ni a fi ń ya irun?

5. Kí ni a fi ń fọ eyín?

6. Kí ni a fi ń nu ọwọ?

7. Kí ni àwon ọkùnrin fi ń fá irùgbọ̀n

8. Kí ni a fi ń fọ irun?

9. Kí ni àwon obìnrin fi ń kun ojú?

10. Kí ni a fi ń pa ara?
